

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากรกับพฤติกรรม การสื่อสาร ความทันสมัย และความเชื่อทางศาสนาของชาวไทยมุสลิมในอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 250 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลทำโดยวิธีหาค่าร้อยละ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และหาค่า การพยากรณ์ โดยใช้ Multiple Regression Analysis

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ รายได้ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ในสังคม การสื่อสารระหว่างบุคคล การติดต่อกับสังคมภายนอก ตัวแปรแต่ละตัวมีความ สัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน เป็นค่าบวก (มีความสอดคล้องกัน) ผลการวิเคราะห์ทาง สถิติปรากฏดังนี้

- 1.1 รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน ซึ่งหมายถึงรายได้ของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่มีผลต่อการเปิดรับสื่อมวลชน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
- 1.2 ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนในลักษณะที่สอดคล้องกัน โดยได้ค่าความสัมพันธ์เปิดค่าบวก ซึ่งหมายถึงว่า ถ้าชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีระดับการศึกษาสูง ก็จะมีผลทำให้การเปิดรับสื่อมวลชนสูงไปด้วย แต่ถ้ามีระดับการศึกษาค่ำ ก็จะมีผลทำให้การเปิดรับสื่อมวลชนต่ำ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
- 1.3 ตำแหน่งในสังคม ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน ซึ่งหมายถึงว่าการที่ชาวไทยมุสลิมมีตำแหน่งในสังคม เช่น เป็นกรรมการสภาตำบล อาสาสมัครสาธารณสุข ฯลฯ ก็จะไม่มีการเปิดรับสื่อมวลชน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.4 การสื่อสารระหว่างบุคคล มีความสัมพันธ์กับการ เปิดรับสื่อมวลชนใน ลักษณะที่สอดคล้องกัน โดยได้ค่าสัมพันธเป็นค่าบวก ซึ่งหมายถึงว่า ถ้าชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคได้มีการติดต่อกับบุคคล ต่าง ๆ เช่น ญาติพี่น้อง เจ้าหน้าที่ของทางราชการ ฯลฯ บ่อยครั้ง ก็จะมีผลต่อการเปิดรับสื่อมวลชนได้มาก ในทางตรงกันข้ามถ้ามีการติดต่อกันน้อยหรือไม่ได้คุยกันเลย ก็จะทำให้การ เปิดรับสื่อมวลชนน้อยลง ด้วย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.5 การติดต่อกับสังคมภายนอก มีความสัมพันธ์กับการ เปิดรับสื่อมวลชนใน ลักษณะที่สอดคล้องกัน โดยได้ค่าความสัมพันธ์เป็นค่าบวก ซึ่งหมายถึงว่า ถ้าชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคได้มีการติดต่อกับสังคมภายนอก เช่น เดินทางมากรุงเทพมหานคร จังหวัดอื่น ๆ เป็นจำนวนมากหรือบ่อยครั้ง ก็จะมีผลทำให้การเปิดรับสื่อมวลชนมากขึ้น เช่นกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า สมมติฐานที่ 1 ได้รับการสนับสนุนเพียงบางส่วน เท่านั้น หมายความว่า ตัวแปรบางตัวเท่านั้นที่มีผลต่อการเปิดรับสื่อมวลชนในลักษณะที่สอดคล้องกัน ได้แก่ ตัวแปรด้านการศึกษา การสื่อสารระหว่างบุคคล และการติดต่อกับสังคมภายนอกเท่านั้น ส่วนตัวแปรรายได้และตำแหน่งในสังคม ไม่มีผลต่อการเปิดรับสื่อมวลชน

สมมติฐานข้อที่ 2 ตัวแปรด้านอายุมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน และความทันสมัยเป็นค่าลบ (มีความสัมพันธ์ในทางกลับกัน) ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ ปรากฏว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการ เปิดรับสื่อมวลชนและความทันสมัย เป็นค่าลบ ซึ่งหมายความว่า กลุ่มชาวไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีที่มีอายุมากจะมีการเปิดรับสื่อมวลชนต่ำ และมีความทันสมัยต่ำด้วย เช่นกัน ในทางตรงกันข้าม กลุ่มที่มีอายุน้อยจะมีการเปิดรับสื่อมวลชนมาก และมีความทันสมัยสูง แสดงว่าอายุมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน และความทันสมัย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 3 ตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ รายได้ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง
ในสังคม การติดต่อกับสังคมภายนอก การเปิดรับสื่อมวลชน ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับ
ความทันสมัยเป็นค่าบวก (มีความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกัน) ผลวิเคราะห์ทางสถิติปรากฏดังนี้

- 3.1 รายได้ มีความสัมพันธ์กับความทันสมัยเป็นค่าบวก ซึ่งหมายความว่า กลุ่มชาวไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีที่มีรายได้สูงจะมีความทันสมัยสูงด้วย ในทางตรงข้าม กลุ่มที่มีรายได้ต่ำ จะมีความทันสมัยต่ำ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
- 3.2 ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความทันสมัยในลักษณะที่สอดคล้องกัน โดยได้ค่าความสัมพันธ์เป็นบวก ซึ่งหมายความว่า ถ้าชาวไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีที่มีการศึกษาสูงก็จะทำให้มีความทันสมัยสูงเช่นกัน ในทางตรงกันข้าม ถ้าประชากรกลุ่มนี้มีการศึกษาต่ำ ก็จะมีผลให้ความทันสมัยต่ำ ซึ่งเป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
- 3.3 ตำแหน่งในสังคม ไม่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย ซึ่งหมายความว่า ตำแหน่งในสังคมของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น กรรมการสภาตำบล อาสาสมัครสาธารณสุข ฯลฯ ไม่มีผลต่อความทันสมัยของบุคคลกลุ่มนั้น ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
- 3.4 การสื่อสารระหว่างบุคคล ไม่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย ซึ่งหมายความว่า การที่ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการติดต่อพูดคุยกับบุคคลต่าง ๆ ในระดับสูงก็จะไม่ทำให้บุคคลกลุ่มนั้นมีความทันสมัยในระดับสูงเช่นกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
- 3.5 การติดต่อกับสังคมภายนอก มีความทันสมัยในลักษณะที่สอดคล้องกัน แต่ค่อนข้างต่ำ ซึ่งหมายความว่า การที่ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการติดต่อกับสังคมภายนอก เช่น กรุงเทพมหานคร ในลักษณะบ่อยครั้งก็จะมีผลทำให้ความทันสมัยของบุคคลกลุ่มนั้นอยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.6 การเปิดรับสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับความทันสมัยในลักษณะที่สอดคล้องกัน โดยได้ค่าสัมพัทธ์เป็นบวก ซึ่งหมายความว่า การที่ชาวไทยมุสลิมมีการเปิดรับสื่อมวลชนสูง ก็จะมีผลทำให้บุคคลกลุ่มนั้นมีความทันสมัยในระดับสูง ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลกลุ่มนั้นมีการเปิดรับสื่อมวลชนในระดับต่ำก็就会有ความสัมพันธ์ต่ำเช่นกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า สมมติฐานข้อที่ 3 ได้รับการสนับสนุนเพียงบางส่วนเท่านั้น หมายความว่า มีตัวแปรเพียงบางตัวที่มีผลต่อความทันสมัยในทางบวก

ได้แก่ ตัวแปรด้านการศึกษา รายได้ การติดต่อกับสังคมภายนอก การเปิดรับสื่อมวลชน เท่านั้น ส่วนตัวแปรตำแหน่งในสังคม การสื่อสารระหว่างบุคคล ไม่มีผลต่อความทันสมัยของชาวไทยมุสลิมในอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

สมมติฐานข้อที่ 4 ตัวแปรด้านต่าง ๆ ได้แก่ รายได้ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในสังคม การสื่อสารระหว่างบุคคล การติดต่อกับสังคมภายนอก การเปิดรับสื่อมวลชน ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนาเป็นค่าลบ

ผลการวิเคราะห์ทางสถิติปรากฏว่า

4.1 รายได้ มีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนาเป็นค่าลบ ซึ่งหมายความว่า กลุ่มชาวไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีที่มีรายได้สูง จะมีความเชื่อทางศาสนาต่ำ ในทางตรงกันข้าม กลุ่มที่มีรายได้น้อยจะมีความเชื่อทางศาสนาสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.2 ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนา ซึ่งหมายความว่า ระดับการศึกษาของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่มีผลต่อความเชื่อทางศาสนา จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.3 ตำแหน่งในสังคม มีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนาเป็นค่าลบ ซึ่งหมายความว่า กลุ่มชาวไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

ที่มีตำแหน่งในสังคมจะมีความเชื่อศาสนาต่ำ ในทางตรงกันข้าม คนที่ไม่มีตำแหน่งในสังคมจะมีความเชื่อทางศาสนาสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.4 การสื่อสารระหว่างบุคคล มีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนา เป็นค่าลบ ซึ่งหมายความว่า ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีที่มีการสื่อสารระหว่างบุคคลสูงจะมีความเชื่อทางศาสนาต่ำ ในทางตรงกันข้าม กลุ่มที่มีการสื่อสารระหว่างบุคคลสูง จะมีความเชื่อทางศาสนาต่ำ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.5 การติดต่อกับสังคมภายนอก ไม่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนา ซึ่งหมายความว่า ความบ่อยครั้งในการเดินทางไปออกสังคม เช่น การเดินทางไปกรุงเทพมหานคร หรือจังหวัดอื่น ๆ ไม่มีผลทำให้ความเชื่อทางศาสนามีลักษณะที่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.6 การเปิดรับสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนา ในลักษณะที่กลับกัน โดยได้ค่าความสัมพันธ์เป็นค่าลบ ซึ่งหมายความว่า ถ้าชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการเปิดรับสื่อมวลชนสูง ก็จะมีแนวโน้มในการมีความเชื่อทางศาสนาในระดับต่ำ ในทางตรงกันข้าม บุคคลที่มีการเปิดรับสื่อมวลชนต่ำ ก็จะมี ความเชื่อทางศาสนาในระดับสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรด้านรายได้ ตำแหน่งในสังคม การสื่อสารระหว่างบุคคล และการเปิดรับสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนาในทางกลับกัน ส่วนตัวแปรด้านการศึกษา การติดต่อกับสังคมภายนอก ไม่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนาเลย

สมมติฐานข้อที่ 5 ตัวแปรด้านอายุมีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนา เป็นค่าบวก ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า อายุมีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนา ในลักษณะที่สอดคล้องกัน โดยได้ค่าความสัมพันธ์เป็นค่าบวก ซึ่งหมายความว่า ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีที่มีอายุมากจะมีความเชื่อทางศาสนาสูง ในทางตรงกันข้าม คน

ที่มีอายุน้อยจะมีความ เชื่อทางศาสนาน้อยลงด้วย จึง เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ ยังพบตัวแปรทางด้านเพศ มีผลต่อความเชื่อทางศาสนา กล่าวคือ เพศหญิงมีความเชื่อทาง ศาสนาในระดับสูงกว่าเพศชาย

สมมติฐานข้อที่ 6 ตัวแปรด้านความทันสมัยมีความสัมพันธ์กับความเชื่อ ทางศาสนาเป็นค่าลบ ผลการวิเคราะห์ทางสถิติปรากฏดังนี้ ความทันสมัยไม่มีความ สัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนา ซึ่งหมายความว่า ความทันสมัยไม่มีผลต่อความ เชื่อทาง ศาสนาของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงไม่ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยทั้งหมดจะ เห็นว่า พฤติกรรมการสื่อสารของชาวไทยมุสลิม ในอำเภอ หนองจิก จังหวัดนิตตานี ในการ เปิดรับสื่อมวลชนพบว่า มีการ เปิดรับวิทยุมากที่สุด รองลงมาคือ การเปิดรับโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ตามลำดับ ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากคนในชนบทส่วนใหญ่ มักจะมีวิทยุเป็นของตนเองมากกว่าโทรทัศน์ สำหรับสาเหตุอื่นนั้นพบว่า มีความ เชื่อทางศาสนา เข้ามาเกี่ยวข้อง กล่าวคือ บุคคลที่ไม่เปิดรับวิทยุและโทรทัศน์ จำนวน 10 คน ให้เหตุผลว่า เป็นบ่าว สำหรับการ เปิดรับหนังสือพิมพ์ของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการ เปิดรับน้อย มีสาเหตุมาจากระดับการศึกษา เนื่องจากส่วนใหญ่อ่านหนังสือภาษาไทยไม่ออก และ มีการศึกษาในระดับ ป.1-ป.4 เท่านั้น สำหรับการสื่อสารระหว่างบุคคลของชาวไทยมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ปรากฏว่าคนส่วนใหญ่จะทำการติดต่อพูดคุยใน เรื่องความรู้ต่างๆ กับผู้นำทางด้านศาสนา ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากสังคมของชาวไทยมุสลิม เป็นสังคมที่ค่อนข้างปิด เป็นการยากที่จะยอมรับบุคคลนอกสังคม เช่น เจ้าหน้าที่ของทางราชการ ได้แก่ เกษตรตำบล พัฒนาการตำบล และสาธารณสุขตำบล แต่กลับพบว่า แหล่งข่าวที่ชาวไทยมุสลิมให้ความ เชื่อถือเป็นโทรทัศน์ รองลงมาคือเพื่อนบ้าน และผู้นำศาสนา ตามลำดับ ส่วนการ ติดต่อกับสังคมภายนอก เช่น การเดินทางไปต่างประเทศ พบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยเดินทางไป ต่างประเทศ ส่วนผู้ที่เคยไปนั้นได้ระบุว่า เคยไปเพียง 2 ประเทศ ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย กับซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นประเทศที่มีชาวมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ โดยมีวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน กล่าวคือ การเดินทางไปประเทศมาเลเซีย ก็เพื่อไปประกอบอาชีพ เช่น รับจ้างเก็บข้าว รับจ้างก่อสร้าง และปรากฏว่าในช่วงเวลาเก็บข้าว ในหมู่บ้านจะมีแต่เด็ก ผู้หญิง และคนชรา

เท่านั้น ส่วนผู้ที่เคยเดินทางไปประเทศซาอุดีอาระเบียก็มีวัตถุประสงค์ไปทำพิธีฮัจญ์ศาสนา
คือมาเพื่อผู้ซึ่ง สำหรับการเดินทางไปเมืองหลวง หรือจังหวัดอื่น ๆ ปรากฏว่า มีเพียงจำนวนน้อย
ที่จะเดินทางไปในสังคมอื่นในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา ส่วนการเดินทางเข้าไปในตัวจังหวัด
และอำเภอที่ตนอาศัยอยู่นั้นพบว่ามี การเดินทางไปมาบ่อยมาก ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากอำเภอ
หนองจิก เป็นอำเภอที่มี เขตติดต่อกับอำเภอ เมือง การคมนาคมค่อนข้างสะดวกและรวดเร็วพอ
สมควร

ความทันสมัยของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งจะวัด ในลักษณะการ
ยอมรับประเพณีใหม่หรือปฏิบัติในสิ่งใหม่ ๆ ทางด้านสุขภาพอนามัยและงานสุขภาพ
สิ่งแวดล้อมปรากฏว่าคนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดี และมีความรู้ในเรื่องความสะอาด ส้วม น้ำดื่ม
น้ำใช้ ซึ่งน่าจะมีส่วนมาจากหลักของศาสนา และความเชื่อของชาวไทยมุสลิมก็เป็นได้
ความจนของศาสนาในคัมภีร์อัลกุรอาน ที่ได้กล่าวถึงเรื่องความสะอาดไว้ดังต่อไปนี้

"จง เจริญพระ เกียรติพระ เจ้าของ เจ้า และ เครื่องนุ่งห่มของเจ้านั้น จงรักษา
ให้บริสุทธิ์ และสิ่งอัน เป็นมลทินนั้น จงหลีกเลี่ยงเสีย" (อัล-กุรอาน 74:4-5)

"ผู้ศรัทธาย่อมไม่ปล่อยให้ร่างกายสกปรก"

"เมื่อท่านต้องการจะถ่ายปัสสาวะ ก็ควรจะทำในที่ที่เหมาะสมสำหรับการถ่ายปัสสาวะ"

"จงหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ถูกสาปแช่งทั้งสามสิ่งนี้คือ การถ่ายอุจจาระใกล้ธารน้ำ
บนถนน และได้ต้นไม้"

จากที่กล่าวมาแล้ว สาเหตุหนึ่งที่ชาวไทยมุสลิม ในจังหวัดปัตตานี เห็นความ
จำเป็นในเรื่องส้วม ว่ามีความจำเป็นและสามารถป้องกันการแพร่กระจายของ เชื้อโรคได้
ซึ่งสอดคล้องกับวจนะในคัมภีร์อัล-กุรอาน ใน เรื่องการถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ แต่สาเหตุ
ที่ไม่มีส้วมใช้นั้น เนื่องจากเศรษฐกิจของชาวไทยมุสลิมมากกว่า นอกจากการถ่ายอุจจาระ
ในที่ที่เหมาะสมแล้ว ยังต้องชำระล้างให้สะอาดด้วยน้ำ น้ำสำหรับใช้ในการชำระต้อง
เป็นน้ำสะอาด ซึ่งศาสนาบ่งว่า เป็นน้ำสะอาด ได้แก่ น้ำฝน น้ำค้าง น้ำทะเล แม่น้ำ
ลำคลอง ฯลฯ

จากลักษณะของน้ำที่สะอาดแบ่งตามหลักศาสนา สามารถใช้สนับสนุนในเรื่องการ
จัดหาน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาด โดยชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความคิด เห็นว่า น้ำฝน
เป็นน้ำธรรมชาติที่สะอาดที่สุดอย่างหนึ่ง แต่สาเหตุที่คนไม่นิยมใช้น้ำฝนก็เนื่องมาจากน้ำฝนอยู่ใน
บ้านของภาคใต้มีผลอหิ ไม่จำเป็นต้องแสวงหาแหล่งน้ำอื่น และการสร้างที่เก็บน้ำฝนก็เป็น

การลงทุนที่แพงพอสมควร และพบว่าบางคนเชื่อว่าน้ำฝนไม่สะอาด มีอุจจาระของนก หนู หรือใบไม้ผสมอยู่ ทำให้น้ำฝนเป็นสิ่งโสโครก เมื่อน้ำไม่สะอาดก็ไม่สามารถใช้ในการทำความสะอาดร่างกายก่อนประกอบพิธีการไหว้สักการะพระผู้เป็นเจ้า เพราะฉะนั้น จึงไม่นิยมสร้างที่เก็บน้ำฝนและบริโภคน้ำฝน

นอกจากนี้ ท่านศาสนคายังได้พูดเกี่ยวกับการทำความสะอาดร่างกายโดยการอาบน้ำ และแปรงฟัน เช่น

"การแปรงฟันจะทำให้ปากสะอาด และมันเป็นการกระทำที่อัลลอฮ์ทรงโปรด"

"หากฉันไม่คิดว่ามันจะเป็นภาระหนักแก่ประชาชนของฉันแล้ว ฉันจะสั่งให้พวกเขาแปรงฟันทุกครั้งก่อนอาบน้ำละหมาด"

"เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมทุก ๆ คน จะต้องอาบน้ำชำระร่างกาย"

จากที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า หลักศาสนาอิสลามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สามารถทำให้บุคคลเกิดทัศนคติที่ดีในเรื่องความสะอาด ทางด้านสุขภาพอนามัยและสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม แต่ในบางกรณีที่ชาวไทยมุสลิมปฏิบัติไม่ถูกต้องนั้น เนื่องมาจากความเชื่อที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเล่าต่อ ๆ กันมา หรือการอธิบายเกี่ยวกับหลักศาสนาอาจไม่ถูกต้องตามหลักศาสนาที่แท้จริง ทำให้เกิดการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง เช่น การดื่มน้ำขม หรือความเชื่อที่ว่า การถ่ายอุจจาระทับ ผนังในส้วมเป็นนยาบ

ความเชื่อทางศาสนาของชาวไทยมุสลิมในอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานีนั้น ปรากฏว่าชาวไทยมุสลิม เชื่อว่าพระผู้เป็นเจ้า เป็นผู้สร้างและคัดเลือกศาสนาคืนตามยุคตามสมัย และชาวมุสลิมเชื่อว่าคัมภีร์แต่ละเล่ม แต่ละฉบับที่อัลลอฮ์ประทานแก่ศาสนานั้น เป็นวจนะขององค์อัลลอฮ์ มิใช่วจนะของศาสดา ศาสดา เป็นเพียงแต่ผู้เผยแพร่วจนะของอัลลอฮ์เท่านั้น และเชื่อว่าพระอัลลอฮ์ทรงทราบทุกสิ่งทุกอย่างในโลก รวมทั้งการเกิด การตอมของมนุษย์ที่อยู่นอกเหนืออำนาจผู้ใดจะควบคุมได้ นอกเหนือจากพระอัลลอฮ์และชาวไทยมุสลิม เชื่อว่าโลกหน้ามีจริง วันนั้นมนุษย์ชาติทุกคนจะฟื้นจากหลุมศพ และจะได้รับการพิจารณาวินิจฉัยจากพระเจ้า จะเป็นที่ยืนชมยินดีสำหรับผู้ทำความดีในโลกนี้ เพราะจะได้เข้าเฝ้าต่อพระพักตร์พระผู้เป็นเจ้า และจะเป็นวันที่โศกสลดที่สุดสำหรับผู้กระทำชั่ว และยังเชื่อว่า การสมรสกับคนนอกศาสนาที่ยังไม่ได้เปลี่ยนศาสนา เป็นอิสลาม ถือว่าเป็นการกระทำผิดอย่างรุนแรงต่อพระอัลลอฮ์

ส่วนในเรื่องการปฏิบัติของชาวไทยมุสลิมในอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานีนั้นปรากฏว่า ส่วนใหญ่ถือปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัดมาก เช่น การละหมาด การถือศีลอด การทำบุญ การบำเพ็ญฮัจญ์ นอกจากนี้ ยังมีความเชื่อ เกี่ยวกับการปฏิบัติต่าง ๆ ดังนี้คือ เชื่อว่าการละหมาดเป็นเหตุดีกว่าการ ละหมาดคนเดียว การถือศีลอดช่วยในการขัดเกลาจิตใจบุคคลให้ เป็นคนดีมีคุณธรรมสูงได้ จากที่ได้ กล่าวมา จะเห็นได้ว่า ชาว ไทยมุสลิม ในจังหวัดปัตตานี มีความศรัทธาและการปฏิบัติตาม หลักศาสนาอย่างเคร่งครัด

ในการวิจัยส่วนที่เป็นสมมติฐาน ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสาร ความทันสมัย และความเชื่อทางด้านศาสนา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยแยกตัวแปร พฤติกรรมการ สื่อสารออกเป็นการ เปิดรับสื่อมวลชน การสื่อสารระหว่างบุคคล การติดต่อกับสังคมภายนอก ส่วนตัวแปรด้านความทันสมัยซึ่งวัดในเรื่องเกี่ยวกับการยอมรับสิ่งใหม่ทางด้านสาธารณสุข เช่น ส้วม น้ำ ความสะอาด และตัวแปรด้านความเชื่อทางศาสนาซึ่งวัดในเรื่องความศรัทธา และการ ปฏิบัติ ซึ่งได้ผลดังต่อไปนี้

อายุ มีความสัมพันธ์กับการ เปิดรับสื่อมวลชน และความทันสมัยในเชิงลบอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับแนวความคิดของ โรเจอร์ที่ว่า "อายุมีความสัมพันธ์กับการ เปิดรับสื่อมวลชน และจากการ เปิดรับสื่อมวลชน นี้เองนำมาสู่ความเป็นคนทันสมัย" ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความเชื่อทางศาสนา ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงาน วิจัยของฟูกยามา ที่พบว่า "ความเชื่อในศาสนา และความรู้สึกต่อศาสนามีความสัมพันธ์ใน ทางบวก (มีความสอดคล้องกัน) กับระดับอายุ"

การศึกษา มีความสัมพันธ์กับการ เปิดรับสื่อมวลชน และความทันสมัยในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับแนวความคิด ของโรเจอร์ ที่ว่า "บุคคลที่มีการศึกษาสูง จะมีการ เปิดรับสื่อมวลชนสูง ซึ่งจะนำมาสู่ ความเป็นคนทันสมัย" และงานวิจัยของศิริชัย ศิริกายะ ที่พบว่า "การศึกษามีความสัมพันธ์ ในทิศทางเกี่ยวกับการ เปิดรับสื่อมวลชน ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับความ เชื่อ ทางศาสนา ไม่พบความสัมพันธ์ของมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับฮอสมพอร์ท และรอต ซึ่งพบว่า "ความสัมพันธ์ระหว่าง ระดับการศึกษา กับความเชื่อทางศาสนา เป็นค่าลบ"

รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการ เปิดรับสื่อมวลชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริชัย ศิริกายะ ที่พบว่า "รายได้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการ เปิดรับสื่อมวลชน" นอกจากนี้ยังพบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความเชื่อทางศาสนา เป็นค่าบวก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธยามา

ตำแหน่งในสังคม ไม่มีความสัมพันธ์กับการ เปิดรับสื่อมวลชน และความทันสมัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ โรเจอร์ที่พบว่า "สถานภาพทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการ เปิดรับสื่อมวลชน และการ เปิดรับสื่อมวลชนก็เป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความความเป็นคนทันสมัย" ส่วนความสัมพันธ์ของตำแหน่งในสังคมกับความเชื่อทางศาสนา พบว่า มีค่าลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธยามา ที่พบว่า "ฐานะทางเศรษฐกิจในสังคม มีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนา เป็นค่าลบ"

การสื่อสารระหว่างบุคคล พบว่า มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน และความทันสมัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของบุษมา สุธีธร ซึ่งพบว่า "การสื่อสารระหว่างบุคคลมีความสัมพันธ์กับการ เปิดรับสื่อมวลชน" งานวิจัยของสรรครวี คชาชีวะ ที่พบว่า "ถ้ามีการสื่อสารระหว่างบุคคลอยู่ในระดับสูง ระดับความทันสมัยจะสูงตามไปด้วย" และพบว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลมีความสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนาเป็นค่าลบ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารระหว่างบุคคลกับความทันสมัย พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน และไม่สอดคล้องกับแนวความคิดของโรเจอร์

การติดต่อกับสังคมภายนอก พบว่า การติดต่อกับสังคมภายนอกมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนและความทันสมัย อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสรรครวี คชาชีวะ ที่พบว่า "การสื่อสารกับบุคคลภายนอกสังคมมีความสัมพันธ์กับความทันสมัยอย่างมีนัยสำคัญ" และแนวความคิด

ของโรเจอร์ที่ว่า "บุคคลที่มีการติดต่อกับสังคมสูงจะเปิดรับสื่อมวลชนสูงเช่นกัน" นอกจากนี้ยังพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างการติดต่อกับสังคมภายนอกกับความเชื่อทางศาสนา

การเปิดรับสื่อมวลชน พบว่ามีความสัมพันธ์กับความทันสมัย และความเชื่อทางศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของบุษบา สุธีธรที่พบว่า "การเปิดรับสื่อมวลชน เป็นตัวแปรที่อธิบายความทันสมัยได้ดีที่สุด"

ความเชื่อทางศาสนา พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ โจเซฟ ซึ่งพบว่า "คนที่ทันสมัยจะนับถือศาสนาอย่างมีเหตุผล มีความเชื่อทางศาสนาลดลง"

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในเรื่องนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนะความคิดเห็นบางประการดังนี้ คือ

1. การหาความสัมพันธ์ของตัวแปร ด้านการศึกษาพบว่าได้ทำการศึกษาวิจัยเฉพาะการศึกษาในด้านภาษาไทยเท่านั้น และพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยบางคนไม่สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้เลย แต่สามารถอ่านภาษายาวีและมีความรู้ด้านศาสนาเป็นอย่างดี
2. การเปิดรับสื่อมวลชน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเฉพาะความบ่อยครั้งและระยะเวลาในการเปิดรับสื่อประเภทต่างนั้น ไม่ได้ทำการศึกษาถึงเนื้อหาของสื่อที่เปิดรับ เช่น เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งอาจจะมีผลเกี่ยวเนื่องไปถึงความทันสมัยในระดับบุคคล
3. การสื่อสารระหว่างบุคคลของชาวไทยมุสลิม ที่อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี พบว่า เจ้าหน้าที่ของทางราชการยังไม่สามารถเข้าถึงชนกลุ่มนี้ ควรจะเพิ่มความบ่อยครั้งในการให้ข่าวสาร ความรู้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท บุคคลที่ควรให้ความสนใจเพื่อโน้มน้าวในการพัฒนา คือ ผู้นำศาสนา ซึ่งเป็นผู้ที่ประชาชนในหมู่บ้านศุคศุข บ่อยที่สุด

4. การเปิดรับสื่อมวลชน ในบรรดาสื่อมวลชนด้วยกันเองนั้น วิทยุเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนในชนบทดีที่สุด ดังนั้นในการพัฒนางานสาธารณสุขในชนบทจึงควรพิจารณาใช้วิทยุท้องถิ่นในการให้ข่าวสาร-ความรู้ ร่วมกับสื่อบุคคลจะทำให้ประสบผลสำเร็จมากที่สุด

5. ความทันสมัยผู้วิจัยวัดเฉพาะการยอมรับความเปลี่ยนแปลงและยอมรับสิ่งใหม่ๆ ในด้านสาธารณสุข ซึ่งอาจจะวัดในด้านอื่น ๆ ได้เช่น อาจสามารถเข้าใจในบทบาทของผู้อื่น หรือการคาดคะเนบทบาทของบุคคลอื่น

6. ควรได้มีการทำการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวกับตัวแปรที่จะเป็นดัชนีพยากรณ์ คุณลักษณะความทันสมัยนอกเหนือจากที่ผู้วิจัยศึกษา เช่น ตัวแปรด้านความห่างไกลจากแหล่งความเจริญ คุณลักษณะความเป็นผู้นำตลอดจนวิธีการที่ทำการศึกษาและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

7. กลุ่มตัวอย่างที่ทำการสุ่มเพื่อศึกษา เป็นผู้มี ความเชื่อทางศาสนา กว่า 90% จึงมีส่วนทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบได้ว่า ศาสนามีบทบาทอย่างไรต่อความทันสมัย และการเปิดรับสื่อมวลชน

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย